

FİLİP PULMAN

Kəhrəba Dürbin

İngilis dilindən tərcümə edən:
Araz Bayramov

qanun neşriyyatı

PHILIP PULLMAN

The Amber
Spyglass

Müxtəlif dünyaların, aləmlərin qüvvələri Lord Asrielin üsyanına qoşulmaq üçün səfərbər olunub. Bu əfsanəvi döyüşdə hər kəsin oynamalı olduğu rol, edəcəyi fədakarlıqlar və verəcəyi qurbanlar var. Cadugərlər, mələklər, casuslar, qatillər və fırldaqçılar... Hamı üsyandan layiqli payını alacaq.

Ən təhlükəli vəzifə isə iki dostun, Lira və Villin çiyinlərinə yüklənib.

Philip Pullman **THE AMBER SPYGLASS**
Filip Pulman **KƏHRƏBA DURBİN**

Bakı, Qanun Nəşriyyatı, 2024, 448 səh.

Janr: bədii ədəbiyyat/roman/fantastika

Yaş qrupu: 10+

Ölçü: 145x210 mm

Cild: yumşaq

Çapa imzalandı: 25.07.2024

Nəşir: Şahbaz Xuduğlu
İngilis dilindən
tərcümə edən: Araz Bayramov
Redaktor: Hədiyyə Şəfaqət
Korrektorlar: Əyyar Tahir
 Bəsti Məmmədova
Texniki redaktor: Aygül Yelmarlı
Mətn dizaynı: Pərvanə Şahin
Qapaq dizaynı: Rafael Qasım

Qanun Nəşriyyatı
İstanbul Copyright Awards-ın qalibi
Bakı, AZ 1102, Tbilisi pr., 76
Tel: (+994 12) 431-16-62; 431-38-18
Mobil: (+994 55) 212-42-37
e-mail: info@qanun.az
www.qanun.az
www.fb.com/Qanunpublishing
www.instagram.com/Qanunpublishing

ISBN 978-9952-38-791-9

© Qanun Nəşriyyatı, 2024
Text © Philip Pullman, 2000
Inside illustrations © Philip Pullman, 2005

Bu kitabın Azərbaycan dillinə tərcümə və yayım hüquqları QANUN nəşriyyatına məxsusdur. Kitabın təkrar və hissə-hissə nəşri "Müəlliflik hüququ və əlaqəli hüquqlar haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununa ziddir.

*Ah! Qüdrətindən danış, lütfündən danış,
Əbası nurdan olanın, qübbəsi fəzadan
Qəzəb arabaları gurultulu buludlar yaradar
Fırtına qanadlarında yolu qaranlıqdan...*

Robert Qrant, "Qədim və yeni kilsə mahnıları"

*Ey ulduzlar,
Aşiqin sevdiiyinin gül camalını görmək arzusu sizdən deyilmi?
Onun saf cizgilərinə aid əsrarəngiz fikri ulduzlar bürcündən gəlmirmi?*

Rayner Marya Rilke "Üçüncü Duino Elegiyası"
M.Rilkenin seçilmiş şeirləri (tərc. Stiven Mitçell)

*Zərif dumanlar canlıların elədiklərindən qaçır.
Gecə soyuq, yumşaq və yaşayanların üzərinə çökən mələklərlə dolu.
Zavodlar işıqlandı, cingilti davam edir eşidilmədən.
Ən sonda yenə də birik,
uzaq düşsək də bir-birimizdən.*

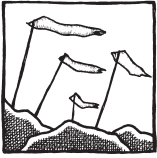
Con Eşberi, "Rahib", "Çay və Dağlar"dan.

1

Tilsimli yuxu

*dərin mağaralardan
gəldi amansız yırtıcılar
yatan qıza baxdılar.*

Villiam Bleyk

Meşəgülü kollarının kölgə saldığı dərədə, qar xəttinin yaxınında, ərimiş qar sularının süd kimi çalxalandığı və nəhəng şam ağaclarının arasında göyərçinlərin, kətanquşlarının uçduğu yerdə, yuxarıda dik qayalıqlar və aşağıda hərəkətsiz, yarpaqlarla yarıörtülü bir mağara var idi. Meşə səslərlə dolmuşdu – qayaların arasında axan su, şam budaqlarındakı iynəyarpaqların içindən əsən külək, həşəratların çıqqıltıları, kiçik meşə heyvanlarının çığırtiları, həmçinin quş səsləri... Bəzən güclü bir küləklə sidr və küknar budaqları bir-birinə sürtünür, violonçel kimi nalə çəkirdi.

Bu həmişə parlaq və xallı günəş işıqlarının olduğu yer idi. Limona çalan qızılı şüalar qəhvəyi-yaşıl kölgələrin arasından meşənin səthinə düşürdü, işıq heç vaxt sabit, dəyişməz olmurdu. Çünki ağac təpələrinin arasından tez-tez duman süzülür, gün işığını süzərək mirvari parıltısına çevirir, şam qozalarını bir nəm təbəqəsi ilə örtür, sis çəkildiyi zaman da parıldadırdı. Bəzən buludlar sıxlaşır, yarısis, yarıyağışdan ibarət kiçik damcılara çevrilir, bu damcılar düşmək əvəzinə milyonlarla iynəyarpaq arasından yumşaq bir xışıltıyla aşağı axırdı.

Axının yanındakı dar cığır, vadinin ətəklərindəki bir-birinə söykənməmiş çoban evlərindən ibarət kənddən başlayaraq, baş tərəfdə sallanan buzlağın yaxınlığındakı yarıuçuq məbədə gedirdi. Uca dağların aramsız küləklərində solmuş ipək bayraqların dalğalandığı, dindar kəndlilərin arpa çörəkləri və quru çaylarını nəzir dedikləri bir yer. İşığın qəribə təsiri, buz və buxar vadinin başını həmişə göy qurşağı ilə əhatələyirdi.

Mağara cığırın bir az yuxarısında idi. İllər əvvəl burada müqəddəs bir adam yaşayıb ibadətə dalmış, oruc tutub dua etmişdi, onun xatirəsinə görə mağara müqəddəs hesab edilirdi. Mağaranın dərinliyi otuz fut olardı. Döşəməsi quru idi. Ayı, yaxud canavar üçün mükəmməl sığınacaq ola bilərdi, lakin illərdir orada quşlarla yarasalardan başqa heç nə yaşamamışdı.

Amma mağaranın girişinə yatıb sivri qulaqlarını şəkəlməmiş, qara gözlərilə ətrafı süzən şey nə quş idi, nə də yarasa. Qızılı rəngli parlaq xəzini Günəş işıqlandırarkən bir şam qozasını öz meymun əlləri ilə çevirir, iti barmaqları ilə pulcuqları qırır, şirin şam dənələrini çıxardırdı.

Onun arxasında, günəş işığının çatdığı nöqtənin kənarında xanım Kolter neft sobasının üstündəki kiçik qazanda su qızdırırdı. Cini onu xəbərdar edirmiş kimi mırıldadı və xanım Kolter başını qaldırdı.

Meşədəki cığırda kəndli bir qız yaxınlaşırdı. Xanım Kolter onun kim olduğunu bilirdi. Ama günlərdir ona yemək gətirirdi. Xanım Kolter birinci dəfə gələndə ibadət və dua üçün buranı seçib kişilərlə danışmamağa and içmiş, müqəddəs bir qadın olduğunu bildirmişdi. Təkcə Amanın ziyarətlərini qəbul edirdi. Lakin bu dəfə qız tək deyildi, atası da yanında idi. Qız mağaraya doğru irəliləməyə davam edərkən kişi bir az uzaqda gözlədi. Ama mağaranın girişinə gəlib əyildi.

– Atam xoş məramınız üçün dualarını göndərdi, – dedi.

– Salamlar olsun mənim balam, – Xanım Kolter dedi.

Qız əlindəki solğun parçalı boğçanı Xanım Kolterin ayaqlarının yanına qoydu. Sonra pambıq saplarla bağladığı onlarla əsmələrdən ibarət çiçək dəstəsini uzatdı və təlaşlı bir səslə tez-tez danışmağa başladı. Xanım Kolter bu dağlıların dilini bir az başa düşürdü, lakin nə qədərini başa düşdüyünü bəlli edə bilməzdi. Bu səbəbdən gülümsədi və qıza ağzını yumub

iki qaraçuxaya baxmağını işarə elədi. Qızıl meymun kiçik qara əlini uzatmışdı. Amanın kəpənək qaraçuxası qanadlarını açaraq ona yaxınlaşdı və sümük rəngli şəhadət barmağına qondu. Meymun yavaşca onu qulağına apardı və xanım Kolter öz zehninə qızın sözlərini izah edən kiçik bir mənə selinin axdığını hiss elədi. Kəndlilər onun kimi müqəddəs bir qadının mağaraya sığınmasından məmnun idilər, lakin şayiələrə görə yanında güclü və təhlükəli biri də var idi. Kəndlilər məhz bundan qorxurdular. Həmin digər məxluq xanım Kolterin ağası idi, yoxsa xidmətçisi? Zərər vermə ehtimalı varmı? Hər şeydən əvvəl, oraya niyə gəlib? Çox qalmağı düşünürmü? Ama bu sualları minlərlə şübhəylə bərabər çatdırdı.

Qaraçuxanın başa düşdükləri öz zehninə axarkən xanım Kolterin ağlına yeni bir cavab gəldi. Həqiqəti deyə bilərdi. Əlbəttə hamısını deyil, sadəcə bir qismini. Bu fikir ağlına gəlidiyi an kiçik, qısaca qəhqəhə çəkmək instinkti hiss etdi, lakin cavab verərkən bunu hiss etdirməməyə çalışdı:

– Bəli, yanımda bir nəfər də var. Amma qorxulu bir şey yoxdur. O, mənim qızımdır, daimi yatmasının səbəbi cadunun təsiri altında olmasıdır. Biz ona cadu etmiş cadugərdən gizlənmək üçün bura gəlmişik. Mən onu müalicə edir və təhlükədən qoruyuram. İstəyirsənsə gəl özün bax.

Xanım Kolterin yumşaq səsi Amanı bir az sakitləşdirdi, lakin hələ də bir az qorxurdu. Cadugərlərdən və cadudan bəhs etmək hörmətqarışıq qorxu hissini artırmışdı. Ancaq qızıl meymun kəpənək qaraçuxasını elə nəzakətlə tutmuş və özünün də marağı o qədər oyanmışdı ki, xanım Kolterin arxasınca mağaraya girdi.

Aşağıdakı cığırdə gözləyən atası mağaraya doğru bir addım atdı, onun qarğa qaraçuxası qanadlarını bir-iki dəfə çırpdı, lakin kişi olduğu yerdə qaldı.

Günəş işığı sürətlə azalmaqda olduğu üçün xanım Kolter şam yandırdı və Amanı mağaranın arxasına apardı. Yarıqaranlıqda balaca qızın geniş açılmış gözləri parıldıyırdı. Pis ruhları uzaq tutmaq üçün əlləri ilə dayanmadan eyni hərəkəti edir, barmağını tez-tez baş barmağına toxundururdu.

– Gördünmü? – Xanım Kolter dedi. – O, kimsəyə ziyan vura bilməz. Qorxulu bir şey yoxdur.

Ama yataq torbasının içindəki bədənə baxdı. Ondən təxminən üç-dörd yaş böyük olardı, saçları Amanın heç görmədiyi bir rəngdə, aslan yalmanı kimi sarımtıl-qəhvəyi idi. Dodaqları möhkəmcə sıxılmışdı, şübhəsiz, dərin yuxuda idi. Çünki qızın boynunda qıvrılmış qaraçuxası özündə deyildi. Qaraçuxa manqusta oxşayırdı, amma qızılı-qırmızı rəngdə və daha balaca idi. Qızıl meymun yatmış qaraçuxasının qulaqları arasından şəfqətlə xəzini sığallayırdı. Manqust məxluq Ama baxanda narahatlıqla tərpendi və boğuş, kiçik bir civilti qopartdı. Amanın siçan görünüşlü qaraçuxası qızın boynuna qısıldı və saçlarının arasından qorxa-qorxa baxdı.

– Atana gördüklərini danışa bilərsən, – deyə xanım Kolter davam etdi. – Şər ruh yoxdur. Sadəcə bir cadunun təsiri altında yatan, mənim nəzarətimdə bir qızım var. Ama, rica edirəm, atana de, bunu sirr kimi saxlasın, Liranın burada olduğunu ikinizdən başqa heç kim bilməməlidir. Cadugər onun harada olduğunu bilsə, bizi tapacaq və onu, məni və ətrafdakı hər kəsi yox edəcək. Qəti şəkildə susun! Atana deyə bilərsən, amma başqa heç kimə demə.

O, Liranın yanında diz çökdü və nəm saçlarını üzündən geriyə sığalladı, sonra əyilib qızın yanağından öpdü. Başını qaldıraraq kədərli, sevgi dolu gözlərlə Amaya baxdı və elə səmimiyyətlə gülümsədi ki, balaca qız gözlərinin yaşla dolduğunu hiss etdi.

Mağaranın girişinə dönəndə xanım Kolter Amanın əlini tutdu və atasının aşağıda narahatlıq içində mağaranı güddüyünü gördü. Qadın əllərini birləşdirdi və kişiyə doğru təzim etdi. Ama xanım Kolterə və cadunun altında yatmış qıza təzim etdikdən sonra dönüb toranlıqda itmiş yamacla enərkən kişi də rahatlayaraq xanım Kolterin salamını aldı. Ata və qız bir dəfə də mağaraya doğru çevrilib təzim etdikdən sonra cığırla aşağı enməyə başladılar və sıx rododendron kolları arasındakı yarıqaranlıqda gözdən itdilər.

Xanım Kolter sobanın üstündə isinən suya baxdı, qaynamağına az qalmışdı. Əyilərək əvvəlcə bir torbadan suyun içinə iki çimdik, sonra digərindən də bir çimdik əlavə etdi, bəzi quru yarpaqları əzdi və üç damcı açıq-sarı yağ tökdü. Suyu qarışdırdı və ürəyində sayaraq beş dəqiqənin

keçməyini gözlədi. Sonra qazanı sobanın üstündən götürdü və oturub mayenin soyumağını gözlədi.

Ser Çarlz Latromun öldüyü mavi gölün sahilindəki düşərgədən alınmış bəzi əşyalar: bir yataq torbası, ehtiyat paltarların və hamam ləvazimatlarının olduğu bir çanta və başqa şeylər ətrafa səpələnmişdi. Bundan başqa çadır parçasından sərt, taxta çərçivəli bir çamadan var idi. Çamadanın içi pambıqağacı lifli astardan idi və içində müxtəlif alətlər, həmçinin qoburlu bir tapança vardı.

Açıq havada maye həmin dəqiqə soyudu. Bədən temperaturuna düşən kimi xanım Kolter mayeni diqqətlə dəmir fincana töküüb mağaranın arxasına apardı. Meymun əlindəki şam qozasını tullayıb onun dalınca gəldi. Xanım Kolter stəkanı diqqətlə alçaq bir qaya parçasının üstünə qoyub yatmış Liranın yanında diz çökdü. Qızıl meymun digər tərəfdə elə çömbəldi ki, Pantalaimon oyansa onu tuta bilsin. Liranın saçları nəmli idi, gözləri yumulu qapaqlarının altında hərəkət edirdi. Qımıldamağa başlamışdı. Xanım Kolter onu öpəndə kirpiklərinin titrədiyini hiss etmiş, Liranın tamamilə oyanmağına az qaldığını başa düşmüşdü. Liranın dodaqları aralandı, qız yüngülcə inildədi. Pantalaimon onun sinəsinə bir az da qısıldı. Qızıl meymun gözlərini Liranın cinindən bir saniyə də ayırmırdı, balaca, qara barmaqları yataq torbasının kənarına dartınırdı. Xanım Kolterin bir baxışı ilə əlini çəkib azca geriyyə çəkildi. Qadın qızını, çiyinləri yerdən qalxıb başı arxaya gedəcək şəkildə, yüngülcə qaldırdı. Lira nəfəsini tutdu, göz qapaqları titrəyərək çətinliklə aralandı.

– Rocer, – deyər mızıldadı, – Rocer... Haradasan? Görə bilmirəm.

– Şşş, – deyər anası pıçıldadı, – sakit ol, əzizim, bunu iç.

Fincanı Liranın ağzına tutdu və bir damcıyla qızının dodaqlarını islatdı. Liranın dili bunu hiss edib damcını yaladı. Sonra xanım Kolter Liranın ağzına mayedən bir az da damcılatdı, diqqətlə baxıb yenisini tökməzdən əvvəl qızın əvvəlkinə udmasını gözlədi.

Bu dəqiqələrlə davam etdi, nəhayət, fincan boşaldı və xanım Kolter qızını yatızdırdı. Liranın başı yerə dəyən kimi Pantalaimon yenidən qızın boynundakı yerinə qayıtdı. Onun kürən-qırmızı xəzi də Liranın saçları kimi nəmli idi. Hər ikisi yenə dərin bir yuxuya qərq oldu.